

ובמלבי"ם (שם) ובמדרש (בי"ר פרשה מח ס"י ט) אהל של אברהם אבינו מפולש היה, דייקו ממלת 'לקראתם' שרץ מפתח זה אל פתח האהל שכנגדו ושם בא לקראתם, כי אם רץ מפתח שהיה יושב שם היה צ"ל וירץ אליהם וישתחו ארצה, עכ"ל.

ולהמתבאר במלבי"ם שמפתח האהל הכוונה מהפתח שכנגדו ומשם בא לקראתם, מתיישב מה שנתקשה במהרש"א ובתולדות יצחק אמאי לא כתב וירץ אחריהם, וגם מה שכתב וירץ מפתח האהל.

העמק דבר (שם) מפתח האהל. לא כהלכות דרך ארץ שההולך להקביל פני חשוב הרי זה מתקרב והולך בנחת וכשהוא סמוך להחשוב הרי זה רץ אליו, כמו דכתיב וירץ לקראתו ויתבק לו (לקמן כט), אבל אברהם אבינו עשה כהלכות מצוה, שמצוה לרוץ מהחל ועד כלה, כך רץ אברהם מפתח האהל עד שהגיע להם, עכ"ל.

ומכיון שנהג אברהם כהלכות מצוה שמצוה לרוץ מהחל ועד כלה, מתיישב שפיר מה שהוצרך לחזור ולומר מפתח האהל.

גם יש לפרש לפי מה שנתבאר מה שכתב אצל אברהם "והוא ישב פתח האהל" שחושב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אהל של הקדושה, וה' באלוני ממרא, היינו שהשראת שכינתו יתברך אינה רק אצל ממרא, וכמו שכתב באוהב ישראל. זה גופא היה סיבה שיוכל להניח השכינה ולקבל את פני האורחים, ולכן הוצרך לכתוב שריצתו היתה מפתח האהל.

ו-ו

"וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֵמָה בְּעֶרְבַּ וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדֵם וַיֵּרָא לוֹט וַיִּקָּם לְקִרְאָתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אֲפָיִם אַרְצָה" ע"כ (וירא י"א א).

ובפני רש"י (שם) מבית אברהם למד לחזר על האורחים, עכ"ל.

בהעמק דבר (שם) בערב, לפי דברינו לעיל דאברהם אבינו ליוה אותם ג' פרסאות, א"כ הלכו עם אברהם מהלך אדם, מש"ה הגיעו לסדום בערב, עכ"ל.

ובהרחב דבר (שם) אכן יש להבין למאי פירש הכתוב שהיה כן וכו', עכ"ל.

ברבינו בחיי (שם) "וירא לוט ויקם לקראתם", אברהם ראה אותם מרחוק, כי בבקר היה חם היום, ולפיכך אמר "וירץ לקראתם" (וירא י"א ב). אבל לוט לא ראה אותם עד שהיו קרובים אליו כי בערב באו, שנאמר "סדומה בערב", ולפיכך אמר "ויקם", עכ"ל.

והוא על פי מה שכתב בפני רש"י (שם) דמבית אברהם למד לחזר על האורחים, וא"כ קשה למה לוט לא רץ כמו אברהם, ולזה בא ליישב דאצל לוט לא היה שייך ענין הריצה מכיוון שבערב באו ולא ראה אותם עד שהיו קרובים אליו.

גם מתיישב לפי"ז מה שהקשה שם בהרחב דבר למה הוצרך הכתוב לפרש שבאו בערב, והוא כדי ליישב למה לא קבל לוט את האורחים כדרך שקבלם אברהם - ע"י וירץ לקראתם.

ז-ז

ובעיקר קושיית רבינו בחיי, יש ליישב עפ"י מה שפירש רש"י (שם) שהיו נצבים במקום אחד והבין שלא היו רוצים להטריחו, ואף על פי שיודעים היו שיצא לקראתם, עמדו במקומם לכבודו ולהראותו שלא רצו להטריחו, וקדם הוא ורץ לקראתם, עכ"ל. ולכן היה אברהם צריך לרוץ לקראתם.⁵

הפטרות פרשת וירא

"ותעמד בפתח"

"וַיֹּאמֶר אֶל גַּחְזִי נַעֲרֹ קְרָא לְשׁוֹנְמִית הַזֹּאת וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֵד לְפָנָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ אֶמְרָ נָא אֵלַיךָ וְכוּ' מִה לַעֲשׂוֹת לָךְ וְכוּ' וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי לְשִׁבְתִּי" ע"כ (מלכים ב' ד יב"ג)

"וַיֹּאמֶר קְרָא לָהּ וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֵד בְּפֶתַח, וַיֹּאמֶר לְמוֹעֵד הַזֶּה קָעַת תִּהְיֶה אֶת חֲבֻקֶת בֵּן" וְכוּ' ע"כ (שם טו-טז).

א-א

הנה בראשונה כתוב "וויאמר לו אמר נא אליה" שדבר אליה ע"י שליח והוא גיחזי, ובשניה כתוב "וויאמר למועד הזה כעת חיה את חבוקת בן", והיינו שהוא דיבר אליה בלא שליח.

⁵ ולפי מה שנתבאר בדברי המלבי"ם יש לנו עוד יישוב מה שכתב אצל אברהם "וירץ לקראתם", והוא משום שרצה לבוא לקראתם מהפתח השני וכדי לבוא לקראתם היה צריך לרוץ.

וצריך ביאור מה שנסתנה בפעם השניה מבראשונה, שבשניה דבר אליה.⁶

ב-ב

בפנים יפות (וישב ט"ו בד"ה ויהי), למד לנו הכתוב להתרחק מן העריות כפי ענין הקירוב מהם, כי בתחלה שנתקרה ועמדה לפניו, לא רצה לדבר עמה, ואחר שהבינה בדבר ונתרחקה הימנו ועמדה בפתח, דבר בעצמו אליה (ועיין בחידושי קדושין כתבתו טעם אחר בזה)⁷ וכו', עכ"ל⁸.

ג-ג

גם יש לבאר בהקדם מש"כ במשך חכמה (הפטרות וירא, בד"ה הענין מבואר), דאלישע היה סבור דיחיה מת בשביל זכות הספקתו, וזה שנאמר (שם כט) "ושמת משענתי על פני הנער" - זכות שהשונמית היתה משענת להנביא במעון ומזונות. אבל אינו כן, רק עיקר תחיית המת היתה "באמונתה התמימה בהנביא" וכו'. ולכן לא נאמר "וישמע ה' בקול אלישע", כמו שכתוב באלהיו "וישמע ה' בקול אליהו" (מלכים א' יז כב), עכ"ל.

ד-ד

בספר אוהב ישראל (שם) בשם הרב ר' משה מפשעוורסק "וירא אליו ה' באלני ממרא" (וירא י"א א). פירוש שכל כך היה אברהם אבינו ע"ה שפל בעיני עצמו, עד שחשב בלבו שהוא אינו ראוי להשראת השכינה, רק ממרא הוא הצדיק העובד הש"ית, ואצלו הוא השראת שכינתו יתברך. אבל הוא עדיין לא הגיע למדריגה זו, וזהו "וירא אליו", ר"ל שכך היה נראה לו בלבו ומחשבתו תמיד, "ה' באלוני ממרא", שה' הוא באלני ממרא, היינו שהשראת שכינתו יתברך אינו רק אצל ממרא, מפני שהוא צדיק ועובד הש"י באמת, אבל הוא עדיין מבחוץ שלא נכנס להקדושה. וזהו "והוא יושב פתח האהל", שחושב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אהל של הקדושה. וכו', ודברי פי חכם חן, עכ"ל.

ה-ה

ולהמתבאר באוהב ישראל במש"כ "והוא ישב פתח האהל" - דהכוונה שחושב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אהל, ולהמתבאר במשך חכמה - דעיקר תחיית המת היתה "באמונתה התמימה בהנביא".

יש לפרש גם בענינו על דרך זה, דבראשונה "שעמדה לפניו", ולא היה מצידה הכנעה [יתכן משום כל מה שעשתה עבורו], א"כ לא היה שייך לפעול עבורה, והוא עדי"ר שכתוב במשך חכמה, דעיקר תחיית המתים היה באמונתה התמימה בהנביא, ולכן דבר אליה ע"י גיחזי, לשאול מה לעשות לה?⁹

אבל בשניה "שעמדה בפתח" [פ"י אף לאחר כל מה שעשתה עבורו] הרגישה עצמה "שעדיין היא בפתח", וכמש"כ באוהב ישראל בביאור הכתוב "והוא ישב פתח האהל", רק אז דבר אליה ויכל לפעול עבורה, וכמש"כ במשך חכמה¹⁰.

-לתגובות בתא קולי: 6243666-2-152-

-ובפקס: 6243666-2-153-

⁶ ברלב"ג (שם יג) כתב, הנה לא רצה אלישע לדבר עם האשה אם לא כשהביאו לזה הכרח, ואלו הדברים הספיק שיאמר לה גחזי, ולזה לא קרא לה גחזי שתעמד בפתח כי לא היה רצון אלישע לדבר עמה, אבל עמדה בחוץ לפני גחזי, והיה גחזי בחוץ קרוב לאלישע או היה סמוך לפתח העלייה. (שם טו) "ויקרא לה ותעמד בפתח", הנה זה המאמר מפני שהוא נבואה רצה אלישע בעצמו לאמרו לה, עכ"ל. ועי' מש"כ בזה בפני הרד"ל (פרקי דרבי אליעזר, פרק לג אות לג).

⁷ הוא בספר המקנה (קידושיין פ ב ד"ה ורבנן): משמע דבתחילה עמדה לפניו משום שהיה גחזי שם כדכתיב "וויאמר לו אמר נא אליה", אבל בפעם שנית אמר הוא עצמו אליה "את חובקת בן" שלא היה גחזי שם, לכך עמדה בפתח משום איסור יחוד, עכ"ל.

⁸ וכע"ז כתב במצודת דוד (מלכים ב' ד טו) ז"ל: "בפתח" בראותה שאינו מדבר עמה פה אל פה הוסיפה להתרחק ועמדה בפתח. (שם טו) "את חובקת בן" וגו', ואף כי בתחלה לא דבר עמה פה אל פה, אבל אחר שראה צניעותה שעמדה בפתח, חזר לדבר עמה.

⁹ "וויאמר ומה לעשות לה ויאמר גיחזי אבל בן אין לה ואישה זקן" ע"כ (שם יד), ויתכן שלכן העלימו ממנו משום "שעמדה לפניו" פ"י בלא הכנעה, ודו"ק.

¹⁰ בפני האלשיך (שם) מצינו: "וויאמר לו אמר נא אליה כו' על ידי שליח", כי אינו דרך ארץ לייחד דבור עם אשה. "וויאמר קרא לה" כו', כי אחר חסידותה זה שאמרה "בתוך עמי" כו' שהקטינה את עצמה, רוצה אני לדבר עמה ולא על ידך כאשר בתחלה, אז הקטינה עצמה יותר ותעמד בפתח ולא נכנסה לפניו כבתחלה, כי הוכלמה ליכנס לפניו פעם אחר פעם, עכ"ל.